

Hemşirelerin İş Yerinde Karşılaştıkları Psikolojik Şiddet Davranışlarının İncelenmesi

Hatice Tambağ^{1*}, Rana Can^{2*}, Rabiye Erenoğlu^{3*}, Raziye Özbay^{4*}

¹Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay Sağlık Yüksekokulu, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Hatay, Türkiye

²Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay Sağlık Yüksekokulu, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Hatay, Türkiye

³Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay Sağlık Yüksekokulu, Kadın Sağlığı ve Doğum Hemşireliği Anabilim Dalı, Hatay, Türkiye

⁴Mustafa Kemal Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi Hatay, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, Akdeniz Bölgesi'ndeki bir ilimizin il merkezindeki bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin; iş yerinde psikolojik şiddet davranışlarıyla karşılaşma sıklığını, psikolojik şiddet karşısında gösterdikleri tepkileri ve bu tür davranışları önleme girişimlerinin neler olduğunu belirlemek amacı ile yapıldı.

Gereç ve Yöntem: Araştırma kesitsel ve tanımlayıcı tipte olup, örneklemi en az bir yıldır çalışan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 166 hemşire oluşturdur. Veriler "İş Yerinde Psikolojik Şiddet Davranışları Ölçeği" ve kişisel bilgi formu ile toplandı.

Bulgular: Hemşirelerin %29.5'i (n=49) 31 yaş ve üstünde (ort=28.28±6.32), %81.9'unun (n=136) kadın olup, %86.7'sinin (n=144) iş yerinde psikolojik şiddet davranışlarına maruz kaldığı belirlenmiştir. Hemşirelerin psikolojik şiddete maruz kalmalarının çalıştıkları bölüm, ekip olarak çalışma ve amirlerinden destek görme değişkenlerinden etkilendiği bulundu (p<0.05).

Sonuç: Yaklaşık her beş hemşireden dördü iş yerinde psikolojik şiddet davranışlarına maruz kalmaktadır. Psikolojik şiddet davranışlarını azaltma ve önlemeye yönelik olarak çalışanlarda farkındalığı arttıracak çalışmalar planlanması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, iş yeri, psikolojik şiddet

ABSTRACT

Investigation of psychological violence behavior for nurses exposed at workplaces

Objective: This study was carried out to determine running nurses workplace psychological violence behaviors compared with the situation, suffering psychological violence behaviors across responses and suffering psychological violence behaviors to reduce or prevent an attempt Mediterranean Region in the center of one university hospitals in the province.

Material and Methods: The sample of this cross-sectional descriptive study consists of 166 nurses who are at least one year and agreed to participate voluntarily in the study. Data was collected by "Workplace Psychologically Violence Behaviors Instrument" and the personal information form.

Results: 29.5% of the nurses (n=49) were 31 years old and over (mean=28.28±6.32), 81.9% (n=136) of them female, and 86.7% (n=144) of them has to be exposed to psychological violence behavior in the workplace. Working department, team working and managers support were found as related variables with nurses exposed to psychological violence.

Conclusion: Approximately, four in every five nurses are exposed to workplace psychological violence behaviors. We recommend planning studies among nurses, to reduce and prevent the workplace psychological violence by increasing awareness.

Keywords: Nursing, workplace, psychological violence

Bu çalışma 4-5 Eylül 2015 İstanbul, 2. Uluslararası Farklı Şiddet Boyutları ve Toplumsal Algı Kongresinde poster bildiri olarak sunulmuştur.

Geliş tarihi/Received: 10.03.2016 Kabul tarihi/Accepted: 20.01.2017

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Hatice Tambağ, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay Sağlık Yüksekokulu, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Hatay, Türkiye **Telefon/Phone:** +90-212-652-9462 **E-posta/E-mail:** htambag@mkcu.edu.tr; htambag@hotmail.com

Atıf/Citation: Tambağ H, Can R, Erenoglu R, Ozbay R. Investigation of psychological violence behavior for nurses exposed at workplaces. Bakırköy Tıp Dergisi 2018;14:24-30. <https://doi.org/10.5350/BTDMJB.20160310092523>

GİRİŞ

Günümüzde psikolojik şiddet davranışları tüm toplumlarda görülmektedir. Özellikle sağlık çalışanları arasında hemşireler, zamanlarının büyük bir bölümünü hastanede geçirmekte, çalışma ortamının stresi, yoğun iş yükü, vardiyalı çalışmanın zorluğu gibi nedenlerle diğer sağlık çalışanlarından daha fazla psikolojik şiddetle karşı karşıya kalmaktadırlar (1,2). İş yerinde psikolojik şiddet (mobbing) kavramını insan davranışlarında ilk defa kullanan Heinz Leymann, işyerlerinde görülen bazı davranışların bir çeşit "iş yeri terörü" olduğunu belirtmiştir. Buna göre, iş yeri terörünü "Bir ya da birkaç kişinin, tek bir kişiye sistemli olarak yönelttikleri etik dışı iletişim ile düşmanca davranışlarda bulunulması" şeklinde tanımlamıştır (3). Dünya Sağlık Örgütü (psikolojik şiddeti; "kişi veya gruplara karşı güç kullanılarak, bu kişi veya grupların fiziksel, ruhsal, ahlaki ve sosyal gelişimlerine zarar veren tutum ve davranışlar" şeklinde tanımlamaktadır (4).

Psikolojik şiddet, çalışanın iş doyumunun azalmasına, motivasyonunun düşmesine, baş edemeyeceği düzeyde stres yaşamasına neden olarak, psikosomatik ve fiziksel hastalıkların ortaya çıkmasını hızlandırarak bireylerin yaşam kalitesini olumsuz olarak etkilemektedir (5-7). İş yerinde psikolojik şiddetin maruz kalan bireylerin hem çalışma, hem de sosyal yaşamına olumsuz etkileri nedeniyle son yıllarda bu konu giderek önem kazanmaktadır.

Yapılan çalışmalar, iş yerinde tekrarlayan psikolojik şiddete maruz kalan bireylerin benlik saygılarının düştüğü, güçsüzlük, anksiyete ve depresyon yaşadığını göstermektedir (8-10). Bazılarının travma sonrası stres bozukluğu belirtileri gösterdiği ve intihar girişiminde bulunduğu ifade edilmektedir (3,8,9). Ayrıca işyerinde şiddet veya saldırganlığa maruz kalmanın çalışanların aile problemleri, yalnızlık, alkol problemleri, işine yoğunlaşamama, korku ve tükenmişlik gibi psikolojik problemlere de neden olduğunu göstermektedir (10-15). İş yerinde şiddet davranışlarına maruz kalan bireyler bu durumla baş etmek için, işten ayrılmak ya da emekli olmak gibi yaşamlarını olumsuz etkileyen ciddi davranışlarda bulunabilmektedirler (8,14,16).

Bu çalışma, Akdeniz Bölgesi'ndeki bir ilimizin il merkezindeki bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin, iş yerinde psikolojik şiddet davranışlarıyla karşılaşma sıklığını, psikolojik şiddet karşısında gösterdikleri tepkileri ve bu

tür davranışları önleme girişimlerinin neler olduğunu belirlemek amacı ile yapıldı.

Araştırma Soruları

1. Hemşirelerin çalışma ortamında karşılaştıkları psikolojik şiddet davranışları ve sıklıkları nelerdir?
2. Hemşirelerin iş yerinde psikolojik şiddet davranışları ile karşılaşmalarını hangi faktörler etkilemektedir?
3. Hemşirelerin iş yerinde karşılaştıkları psikolojik şiddet davranışlarına gösterdikleri tepkiler nelerdir?
4. Hemşirelerin iş yerinde psikolojik şiddet davranışları ile karşılaştıklarında, bu durumdan kurtulmak için neler yapmaktadırlar?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma kesitsel ve tanımlayıcı tipte olup, örneklemini Akdeniz Bölgesi'ndeki bir ilimizin il merkezindeki bir üniversite hastanesinde en az bir yıldır çalışan 203 hemşireden oluştu. Araştırmaya katılmayı kabul etmeyen (n=21) ve çalışmanın yapıldığı tarihlerde izinli olan (n=16) hemşireler dışında araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 166 hemşire (kapsayıcılık: %81.7) ile çalışma tamamlandı. Veriler, 1 Haziran- 31 Temmuz 2015 tarihleri arasında toplandı. Çalışma hakkında açıklamalar yapıldıktan sonra, veri toplama formları hemşirelere dağıtıldı ve formlar hemşireler tarafından 20-25 dakikalık sürelerde dolduruldu. Araştırmanın yapılabilmesi için kurumdan ve hemşirelerden yazılı izin alındı. Ayrıca ilgili Üniversitenin Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı alındı.

Veriler, kişisel bilgi formu (hemşirelerin yaş, cinsiyet, mezun olduğu okul, meslekte çalışma yılı, çalıştığı birim, çalışma süresi gibi soruları içermektedir) ve "İş Yerinde Psikolojik Şiddet Davranışları Ölçeği" ile toplandı. Ölçek Yıldırım ve Yıldırım (17) tarafından geliştirilmiş, ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yine aynı araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Ölçek üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler "Şiddet davranışları ile karşılaşma sıklığı", "Şiddet ile karşılaşma durumlarının yarattığı etkiler" ve "Şiddet ile karşılaşanların verdiği tepkiler"dır. Ölçek hemşirelerin son bir yıl içinde iş yerinde psikolojik şiddet davranışıyla karşılaşma durumunu ölçmektedir. Ölçeğin ilk iki bölümü 33 maddeden son bölümü ise sekiz maddeden oluşmaktadır. Şiddet davranışlarıyla karşılaşma sıklığını, şiddet ile karşı-

laşma durumlarının yarattığı etkileri, şiddet davranışları ile karşılaşanların verdiği tepkileri belirlemeye yönelik 6 puanlı Likert tipi sorulardan oluşmaktadır. Ölçeğin birinci bölümünde toplam puan elde edilmekte olup en düşük "0" en yüksek "165" puan alınmaktadır. İkinci ve üçüncü bölümde ise puan yüzde üzerinden ifade edilmektedir. Ölçekten alınan toplam puan 33'e bölündüğünde çıkan sonucun 1 ve 1'den büyük olması bireyin psikolojik şiddet davranışlarına maruz kaldığını gösterir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.93'tür (17). Bizim araştırmamızda ise ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.93 bulundu.

Veriler SPSS 21 paket programında analiz edildi. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanıldı. Ölçekten alınan toplam puan 33'e bölünerek bireyin psikolojik şiddet davranışlarına maruz kalıp kalmadığı belirlendi ve bağımsız değişkenlerle ilişkisini değerlendirmek için ki-kare testi uygulandı. 0.05'den küçük p değerleri, istatistiksel anlamlı kabul edildi.

BULGULAR

Hemşirelerin %29.5'i (n=49) 31 yaş ve üstünde (ort=28.28±6.32), %81.9'unun (n=136) kadın, %50.6'sının (n=84) bekar olduğu, %69.9'unun (n=116) lisans mezunu, %34.9'unun (n=58) dahiliye kliniklerinde çalıştığı, %54.2'sinin (n=90) çalışma yılının 1-4 yıl olduğu, %65.1'inin (n=108) 1-3 yıldır kurumda çalıştığı saptanmıştır. %53.6'sının (n=89) çalışma şeklinin gündüz ve gece karışık şekilde olduğu, %50.0'inin (n=83) haftada 41saat ve üstünde çalıştığı bulunmuştur. %58.4'ü (n=97) ekip olarak çalıştıklarını, %64.5'i (n=107) klinikte her zaman amirlerinden destek gördüklerini, %63.3'ü (n=105) hemşire arkadaşları ile iletişim düzeylerinin yeterli olduğunu ve %81.9'u (n=136) meslek-

taşlarından herhangi birisinin psikolojik baskı amacı ile kendisi ile uğraşmadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Hemşirelerin %86.7'sinin (n=144) iş yerinde psikolojik şiddet davranışlarına maruz kaldığı belirlenmiştir. Psikolojik şiddet gören hemşirelerin en çok karşılaştığı psikolojik şiddet davranışının %58.4 (n=97) "kendileri ile ilgili asılsız söylemlerde bulunulması olduğunu belirtmişlerdir. İş yerinde psikolojik şiddete maruz kalan hemşirelerin psikolojik şiddet davranışlarının kendisinde yarattığı etkileri olarak %65.7'si (n=109) baş ağrıların olduğunu, kendilerini stresli ve yorgun hissettiklerini bildirmişlerdir.

İş yerinde psikolojik şiddete maruz kalan hemşireler psikolojik şiddet davranışlarına verdikleri tepkiler olarak, %78.9'u (n=131) daha planlı ve daha çok çalıştığını, %71.7'si (n=119) eleştiri almamak için daha özenli çalıştığını olarak belirtmişlerdir (Tablo 1).

Araştırmada dahiliye bölümünde çalışan hemşirelerin %77.6'sının, cerrahi bölümünde çalışanların %82.9'unun, acilde çalışanların %100'ünün ve yoğun bakımda çalışanların %94.3'ünün İş Yerinde Psikolojik Şiddet Davranışları Ölçeği puan ortalamasının 1'den yüksek olduğu bulundu (p=0.015, Tablo 2). Birlikte ekip olarak çalıştığını düşünen hemşirelerden %77.3'ünün, bazen ekip olarak çalıştığını düşünenlerden %100'ünün ve ekip olarak çalıştığını düşünmeyen hemşirelerden %100'ünün İş Yerinde Psikolojik Şiddet Davranışları Ölçeği'nden aldıkları puan ortalamasının 1'den yüksek olduğu saptandı (p=0.001) (Tablo 2). Amirinden her zaman destek gördüğünü belirten hemşirelerin %80.4'ünün, bazen destek gördüğünü belirtenlerin %98.1'inin ve hiçbir zaman destek görmediğini belirten hemşirelerin %100'ünün İş Yerinde Psikolojik Şiddet Davranışları Ölçeği'nden aldıkları puan ortalamasının 1'den yüksek olduğu belirlendi (p=0.005) (Tablo 2).

Tablo 1: Hemşirelerin İşyerinde Maruz Kaldıkları Psikolojik Şiddet Davranışlarını Azaltma ya da Önleme Girişimleri

Girişimler	n*	%
Ciddi olarak işten ayrılmayı düşünüyorum	92	55.4
Kurum içinde görev yerimi değiştirmeyi düşünüyorum	69	41.6
Uğradığım haksızlığı, ilgili kişiyle yüz yüze konuşarak çözmeye çalışıyorum	104	62.7
Maruz kaldığım olumsuz davranışları üst makama bildiriyorum	99	59.6
İş yerinde olumsuz davranış sergileyen kişilere karşı yargıya başvurmayı düşünüyorum	53	31.9
Eleştiri almamak için işime daha çok özen gösteriyorum	119	71.7
Daha planlı ve daha çok çalışıyorum	131	78.9
Zaman zaman intihar etmeyi düşünüyorum	8	4.8

*Hemşireler birden fazla yanıt verdikleri için n katlanmış.

Tablo 2: Hemşirelerin Sosyodemografik ve Mesleki Özelliklerine Göre İşyerinde Psikolojik Şiddet Davranışlarına Maruz Kalma Durumları

Özellikler	Maruz kalan* (n=144)		Maruz kalmayan** (n=22)		X2	p
	Sayı	%	Sayı	%		
Cinsiyet						
Kadın	118	86.8	18	13.2	1.000	0.593
Erkek	26	86.7	4	13.3		
Yaş						
19-22	25	80.6	6	19.4	7.012	0.135
23-26	43	87.8	6	12.2		
27-30	33	97.1	1	2.9		
31-34	14	93.3	1	6.6		
35 ve üstü	29	78.4	8	21.6		
Medeni durum						
Evli	70	85.4	12	14.6	0.269	0.604
Bekar	74	88.1	10	11.9		
Eğitim durumu						
Sağlık Meslek Lisesi	19	73.1	7	26.9	5.091	0.165
Önlisans	14	87.5	2	12.5		
Lisans	104	89.7	12	10.3		
Yüksek Lisans	7	87.5	1	12.5		
Toplam çalışma yılı						
1-4	75	83.3	15	16.7	4.649	0.098
5-8	36	97.3	1	2.7		
9 ve üstü	33	84.6	6	15.4		
Kurumda çalışma yılı						
1-3	92	85.2	16	14.8	1.548	0.461
4-6	32	86.5	5	13.5		
7 ve üstü	20	95.2	1	4.8		
Çalıştığı bölüm						
Dahiliye	45	77.6	13	22.4	10.408	0.015
Cerrahi	29	82.9	6	17.1		
Acil	20	100	0	0.0		
Yoğun bakım	50	94.3	3	5.7		
Çalışma düzeni						
Sürekli gece	62	93.9	4	6.1	5.783	0.055
Sürekli gündüz	10	90.9	1	9.1		
Gece ve gündüz	72	80.9	17	19.1		
Haftalık çalışma saati						
40 saat ve altı	72	86.7	11	13.3	1.000	0.590
41 saat ve üstü	72	86.7	11	13.3		
Ekip olarak çalıştığını düşünme						
Evet	75	77.3	22	22.7	18.040	0.001
Hayır	15	100	0	0.0		
Bazen	54	100	0	0.0		
Amirinden destek görme						
Her zaman	86	80.4	21	19.6	10.650	0.005
Bazen	53	98.1	1	1.9		
Hiçbir zaman	5	100	0	0.0		
Meslektaşlarıyla iletişim düzeyi						
Yeterli	87	82.9	18	17.1	3.951	0.139
Kısmen yeterli	49	94.2	3	5.8		
Yetersiz	8	88.9	1	11.1		
Meslektaşlarından herhangi birisinin kendisi ile uğraştığını düşünme						
Düşünen	29	96.7	1	3.3	3.134	0.077
Düşünmeyen	115	84.6	21	15.4		

*Maruz kalan: Ölçekten aldıkları puan 1'den yüksek olan hemşireler, **Maruz kalmayan: Ölçekten aldıkları puan 1'den düşük olan hemşireler

TARTIŞMA

Araştırmamızda hemşirelerin %86.7'sinin (n=144) iş yerinde psikolojik şiddet davranışlarına maruz kaldığı belirlenmiştir. Buna göre her beş hemşireden dördü iş yerinde psikolojik şiddet davranışlarına maruz kalmaktadır. Yurdakul ve arkadaşlarının (2) yaptığı çalışmada her beş hemşireden dördünün psikolojik bezdirme davranışlarına maruz kaldığını saptamışlardır. Özen Çöl'ün (16) hastane çalışanları üzerinde yaptığı çalışmada, hastanede çalışan her üç kişiden biri, arkadaşı ya da amiri tarafından psikolojik şiddet davranışlarına maruz kalmaktadır. Ayakdaş'ın (18) çalışmasında hemşirelerde bu oran %47 olarak bildirilmiştir. Yıldırım'ın (19) hemşirelerde yaptığı çalışmada önemli bir kısmının (%82) son 12 ay içinde bir ya da birkaç kez iş yerinde psikolojik şiddet davranışları ile karşılaştıklarını ve %21'i bu davranışlara kasten yöneticileri tarafından maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Şahin ve Turaç'ın (20) çalışmasında hemşirelerin mobbing davranışlarından en az birine maruz kalma oranı %68.5 olarak bulunmuştur. Ayrıca, Yıldırım ve Yıldırım'ın (8) sağlık alanında çalışan akademisyenler üzerinde yaptığı çalışmada da büyük kısmının (%90) üniversitede iş yerinde psikolojik şiddet davranışı ile karşılaştığını belirlemiştir. Bu sonuçlar çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Hastanelerde hemşire başına düşen hasta sayısının yüksek olması nedeniyle iş yükünün ve stresin artması, hemşirelerin meslektaşlarına karşı haksız davranışlar sergilemelerine neden olmuş olabilir.

Araştırmamızda hemşireler en çok karşılaştıkları psikolojik şiddet davranışının %58.4 (n=97) "kendileri ile ilgili asılsız söylemlerde bulunması" olduğunu ifade etmişlerdir. Ayakdaş'ın (18) çalışmasında hemşirelerin %78.4'ü kendileriyle ilgili asılsız söylemlerde bulunmuş olmasını bildirmişlerdir. Benzer olarak Üye (21) %57, Yıldırım ve Yıldırım (22) %45.7, Yurdakul ve arkadaşları (2) %42.3, Walrafen et al. (23) %46 ve Karakuş (16) %23.4 oranında olduğunu saptamışlardır. Bu sonuçlar benzer şekilde araştırmamızın bulgusunu desteklemektedir. Bu davranış biçimi hemşirenin saygınlığını ya da mesleki kariyerini zedelemeye yönelik olarak kolay ve hızlı sonuç vermesi bakımından tercih ediliyor olabilir.

Araştırmamızda hemşirelerin %65.7'si (n=109) "baş ağrılarının olduğunu" yine aynı şekilde %65.7'si (n=109) "kendilerini stresli ve yorgun hissettiklerini" bildirmişlerdir.

Ayakdaş'ın (18) çalışmasında hemşirelerin en çok yaşadığı psikolojik şiddet davranışının yarattığı etki olarak %65.7 oranında kendini stresli ve yorgun hissetme, %60.5'i baş ağrısının olduğunu bildirmişlerdir. Konu ile yapılan diğer çalışmalarda da benzer şekilde daha çok psikofizyolojik etkiler bildirilmiştir (2,8,14,15,19,21,24,25). Bu sonuçlar çalışmamızın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Literatürde psikolojik şiddete maruz kalmanın aynı zamanda psikosomatik ve fiziksel hastalıkların ortaya çıkmasını hızlandırarak bireylerin yaşam kalitesini olumsuz olarak etkilediği bildirilmektedir (5-7). Araştırmamızdaki bu bulgunun beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir.

Araştırmamızda hemşirelerin psikolojik şiddet davranışlarına verdiği tepkiler olarak en fazla %78.9'u (n=131) "daha planlı ve daha çok çalışmak" %71.7'si de (n=119) "eleştiri almamak için daha özenli çalışmak" olarak ifade etmişlerdir (Tablo 1). Yurdakul ve arkadaşlarının (2) yaptıkları çalışmada daha planlı ve daha çok çalışmak %73.8'i, eleştiri almamak için daha özenli çalıştığını %72.4'ü bildirmiştir. Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde bulguların benzer olduğu görülmektedir (8,18,21). Araştırmaya katılan hemşirelerin maruz kalınan şiddete karşı göstermiş oldukları bu yaklaşımların olumlu ve istendik davranışlar olduğu söylenebilir.

Araştırmamızda psikolojik şiddet davranışı ile karşılaşma sıklığının çalışılan klinikler arasında anlamlı düzeyde fark gösterdiği saptanmıştır (p=0.015) (Tablo 2). Yoğun bakım ve Acil servislerinde çalışanların diğer kliniklere göre psikolojik şiddet davranışına daha fazla maruz kaldıkları saptanmıştır. Camerino et al. (26) acil ve yoğun bakımlarda psikolojik şiddetin daha fazla olduğunu belirtmiştir. Ayakdaş (18) aynı şekilde yoğun bakım ve acil serviste çalışan hemşirelerde psikolojik şiddetin daha fazla olduğunu saptamıştır. Atan ve arkadaşları da (27) yaptıkları çalışmada psikolojik şiddetin acil serviste daha fazla olduğunu bildirmişlerdir. Efe ve Ayaz (28) çalışmalarında psikolojik şiddete en fazla maruz kalanların yoğun bakım çalışanları olduğunu belirlemiştir. Acil servisler ve yoğun bakımlar doğası gereği hızlı çalışmayı, dikkatli çalışmayı, işbirliğini gerektiren ve hızlı karar verilmesi gereken bölümlerdir. Bu nedenle bu birimlerde daha çok psikolojik şiddete maruz kalma iş stresinin daha fazla yaşanmasından kaynaklanmış olabilir.

Araştırmamızda ekip olarak çalıştığını düşünenler ile düşünmeyenler arasında psikolojik şiddet davranışı ile karşılaşmak açısından anlamlı bir fark saptanmıştır (p=0.001)

(Tablo 2). Bazen ekip olarak çalıştığını düşünenlere göre ekip olarak çalıştığını düşünmeyen hemşirelerde psikolojik şiddet davranışına maruz kalma daha fazladır. Yapılan diğer çalışmalarda bizim çalışmamızla benzer sonuçlar elde edilmiş, ekip olarak çalışanlarda psikolojik şiddet oranı düşük bulunmuştur (18,29). Ekip olarak çalışma, sorumluluklarını bilen profesyonel bir şekilde işbirliği içinde ve eşit koşullarda çalışmayı sağlayacağından psikolojik şiddete uğramama beklenebilecek bir sonuç olarak düşünülmektedir.

Araştırmamızda amirinden destek görme durumuna göre psikolojik şiddet davranışı ile karşılaşma sıklığı arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.005$) (Tablo 2). Amirinden bazen destek gördüğünü ve hiç destek görmediğini belirten hemşireler psikolojik şiddet davranışına daha fazla maruz kalmaktadır. Ayakdaş (18) çalışmasında klinikteki amiri desteklemeyen hemşirelerde psikolojik şiddetin daha fazla olduğunu bildirmiştir. Stanley et al. (30) yaptığı bir çalışmada da benzer şekilde amirlerin negatif tutumlarında psikolojik şiddetin yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Çalışmamızda amirinden bazen destek gördüğünü ifade eden hemşirelerde şiddete maruz kalma sıklığıdır. Bireylerin tam olarak destek hissetmelerinin önemli olduğunu söyleyebiliriz.

SONUÇ

Sonuç olarak, yaklaşık her beş hemşireden dördü iş yerinde psikolojik şiddet davranışlarına maruz kalmaktadır.

KAYNAKLAR

- Khalil D. Level of violence among nurses in Cape Town Public Hospital. Nurs Forum 2009;44:207-7. [CrossRef]
- Yurdakul M, Türkleş S, Yılmaz D, Çelik T, Şahin M, Özcan A. Ebe ve hemşirelerin iş yerinde karşılaştıkları psikolojik bezdirme davranışları. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2011;13: 28-41.
- Leymann H. Mobbing and psychological terror at work places. Violence Vict 1990;5:119-26.
- World Health Organization. Framework Guideline For Adressing Workplace Violence Geneva, international, Labour Office 2002.
- Salin D. Ways of explaining workplace bullying: A review of enabling, motivating and precipitating structures and processes in the work environment, Human Relations 2003;56:1213-32. [CrossRef]
- Özen Çöl S. İşyerinde psikolojik şiddet: Hastane çalışanları üzerine bir araştırma. Çalışma ve Toplum 2008;4:107-34.
- Bahar A, Şahin S, Akkaya Z, Alkayış M. Acil serviste çalışan hemşirelerin şiddete maruz kalma durumu ve iş doyumuna etkili olan faktörlerin incelenmesi. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi 2015;6:57-64.
- Yıldırım D, Yıldırım A. Sağlık alanında çalışan akademisyenlerin karşılaştıkları psikolojik şiddet davranışları ve bu davranışların etkileri. Türkiye Klinikleri 2010;30:559-70.
- Bilgel N, Aytac S, Bayram N. Bullying in Turkish white-collar workers. Occup Med (Lond) 2006;56:226-31. [CrossRef]
- Quine L. Work place bullying in NHS community trust: staff questionnaire survey. BMJ 1999;318:228-32. [CrossRef]

Şiddete maruz kalma çalışılan bölüm, ekip olarak çalışma ve amirlerinden destek görme değişkenlerinden etkilenmektedir. Psikolojik şiddet davranışlarını azaltma ve önlemeye yönelik olarak stresle baş etme, işyerinde psikolojik şiddet ve etkileri, kişisel gelişim eğitimleri gibi sürekli eğitim programlarının düzenlenmesi, hukuki tedbirler konusunda hastane yönetimlerinde ve çalışanlarında farkındalığı arttıracak çalışmalar planlanması önerilmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada örneklemin küçük olması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. 1 Haziran - 31 Temmuz 2015 tarihleri arasında yalnızca çalışma kapsamına alınan hemşirelerin bildirimleri ile sınırlıdır. Bu nedenle benzer çalışmaların daha büyük örneklemelerde yapılması önerilmektedir.

Teşekkür: Çalışmamıza katılan hemşirelere ve veri toplamamızda bize katkıları bulunan Başhemşireliğe teşekkür ederiz.

Etik Komite Onayı: Etik komite onayı bu çalışma için, yerel etik komiteden alınmıştır.

Hasta Onamı: Hasta onamı alınmıştır.

Yazar Katkıları: Çalışma fikrinin geliştirilmesi - H.T., R.C.; Çalışmanın metodolojik olarak tasarımı - H.T.; Veri toplama ve işleme - R.Ö., H.T., R.C.; Verinin analizi ve yorumlanması - H.T., R.E.; Literatür araştırması - R.E., R.C., H.T., R.Ö.; Makalenin yazımı - H.T., R.C., R.E.; Makalenin gözden geçirilerek revize edilmesi - H.T., R.C., R.E., R.Ö.

Çıkar çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

11. Gökçe T, Dündar C. Samsun Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde çalışan hekim ve hemşirelerde şiddete maruziyet sıklığı ve kaygı düzeylerine etkisi. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2008;15:25-8.
12. Hegney D, Tuckett A, Parker D, Eley R. Workplace Violence: Differences in perceptions of nursing work between those exposed and those not exposed. A Cross-Sector Analysis Int J Nurs Pract 2010;16:188-202. [\[CrossRef\]](#)
13. Aytaç S, Bozkurt V, Bayram N, Yıldız S, Aytaç M, Akıncı SF, Bilgel N. Workplace violence a study of Turkish workers. Int J Occup Saf Ergon 2011;17:385-402. [\[CrossRef\]](#)
14. Şenerkal R, Çorbacioğlu S. Akademik personelin algıladığı psikolojik taciz davranışları ile iş performansı, psikolojik ve fizyolojik sağlık ilişkisi üzerine bir araştırma. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 2015;17:107-35.
15. Sá L, Fleming M. Bullying, burnout, and mental health amongst Portuguese nurses, Issues Ment Health Nurs 2008;29:411-26. [\[CrossRef\]](#)
16. Karakuş H. Hemşirelerde kurum ve yönetimin etkisine bağlı olarak yaşanan mobbing davranışları. Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi 2011;3:83-102.
17. Yıldırım D, Yıldırım A. Development and psychometric evaluation of workplace psychologically violent behaviors instrument. J Clin Nurs 2008;17:1361-70. [\[CrossRef\]](#)
18. Ayakdaş D. Hemşireler Arası Psikolojik Şiddet ve İlişkili Faktörler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, Aydın: 2014.
19. Yıldırım, D. Bullying among nurses and its effects. Int Nurs Rev 2009;56:504-11. [\[CrossRef\]](#)
20. Turaç İS, Şahin B. Mobbinge maruz kalma durumunun belirlenmesi: hemşireler üzerine bir çalışma. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2014;15:87-112. [\[CrossRef\]](#)
21. Üye C. Hemşirelerin Yöneticileri Tarafından Mobbing Davranışları İle Karşılaşma Durumlarının Dağılımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik AD, İstanbul: 2009.
22. Yıldırım A, Yıldırım D. Mobbing in the workplace by peers and managers: mobbing experienced by nurses working in health care facilities in Turkey and its effect on nurses. J Clin Nurs 2007;16:1444-53. [\[CrossRef\]](#)
23. Walrafen N, Brewer MK, Mulvenon C. Sadly caught up in the moment: an exploration of horizontal violence. Nurse Economics 2012;30:6-12.
24. Girardi P, Monaco E, Prestigiacomo C, Talamo A. Personality and psychopathological profiles in individuals exposed to mobbing. Violence and victims 2007;22:172. [\[CrossRef\]](#)
25. Vessey JA, Demarco RF, Gaffney DA, Budin WC. Bullying of staff registered nurses in the workplace, A preliminary study for developing personal and organizational strategies for the transformation of hostile to healthy workplace environments. J Prof Nurs 2009;25:299-306. [\[CrossRef\]](#)
26. Camerino D, Estryn-Behar M, Conway PM, van Der BI, Hasselhorn HM. Work-related factors and violence among nursing staff in the European NEXT study: a longitudinal cohort study. International Journal of Nursing Studies 2008;45:35-50. [\[CrossRef\]](#)
27. Atan Ü, Arabacı L, Şirin A, İşler A, Dönmez S, Güler M, et al. Violence experienced by nurses at six university hospitals in Turkey. J Psychiatr Ment Health Nurs 2013;20:882-9. [\[CrossRef\]](#)
28. Efe SY, Ayaz S. Mobbing against nurses in the workplace in Turkey. International Nursing Review 2010 Sep 1;57:328-34. [\[CrossRef\]](#)
29. Rothstein WG, Hannum S. Profession and gender in relationships between advanced practice nurses and physicians. Journal Prof Nursing 2007;23:235-40. [\[CrossRef\]](#)
30. Stanley KM, Martin MM, Nemeth LS, Michel Y, Welton JM. Examining lateral violence in the nursing workforce. Issues Mental Health Nursing 2007;28:1247-65. [\[CrossRef\]](#)